

egymásra való hatását egyedül az teheti lehetővé, ha a kulturális javak cseréjének teljes figyelmet szentelünk. E törekvés érdekében kerül sorra a Vajdasági nemzetségek Irodalmi művei a szocialista Jugoszláviában című kiállítása, valamint a vajdasági nemzetségeknek a belgrádi Nemzeti Könyvtár megnyitása alkalmából szervezett más rendezvényei, s ugyancsak ezt a célt szolgálja e kísérő kiadvány is.» (B. Kovaček: Előszó.)

Eppen a fentiek szem előtt tartása miatt különösen gyümölcsöző a Matica srpska e próbálkozása — folytatásra érdemes. A kötet összeállítói ügyeltek a kölcsönös összefüggések feltüntetésére, így jelezték a vajdasági nemzeti írók művei első kiadásainak Jugoszlávia népei és nemzetiségei nyelvére való fordításait. Ugyancsak közli a katalógus a szerbhorvát nyelvre való fordítást (szögletes zárójelben), illetve a fordításban megjelent eredeti művek címét (kerek zárójelben).

Végezetül hadd említsük meg még a munka elvégzőinek nevét. A könyvek katalógusát Marija Curčić készí-

tette. Az adatok feldolgozásában közreműködött Jelena Nikolić és Ruža Mikić. Az irodalmi lapokat Milana Bickić jegyeztette.

A szerkesztők gondot fordítottak arra is, hogy a bibliográfia használói bepillantást nyerhessenek a vajdasági nemzetiségi irodalmak és kultúrák problémáiba, ha azokról nagyobb tanulmányokhoz nem jutnának hozzá. E célból a könyvecske négy összefoglaló jellegű írással egészíti ki információját. A jugoszláviai magyar irodalomról Bányai János, a szlovák, román és ruszin kultúra legfontosabb momentumairól pedig Ján Makoň, Ion Balan, illetve Gyura Lattyak értekezését olvashatjuk.

Bánynak *A jugoszláviai magyar irodalom áttekintése* címet viselő említett írása kísérletet tesz irodalmunk tömör jellemzésére, az írói törekvéseket elsősorban a nemzedékelv szerint rendszerezve. Figyelmet érdemel gondolatmenete a nemzetiségi irodalmak hovatartozásáról. Hangsúlyozza, hogy a felmerülő kérdésekre választ csak a valódi értéket képviselő művektől várhatunk.

Cs. M.

KÖNYV AZ IFJÚSÁGRÓL

LÉVAY ENDRE: *Egy nemzedék elindul.* Életjel Miniatűrök 26. Szabadka, 1974.

Az Életjel szerkesztősége ismét egy hasznos, művelődéstörténetünk ügyét szolgáló könyvet jelentetett meg.

Lévay Endre 130 oldalas tanulmányát a Híd megjelenésének negyvenedik évfordulója alkalmából adta ki a miniatűr sorozat 26. köteteként Szabadkán, a két, háború közötti Híd bölcsőjének székhelyén.

Az olvasók és a krónika-, monográfiaírók megismerkedhetnek a szabadkai fiatalok 1931 és 1940 közötti fejlett tevékenységével annak bizonyosságul, hogy a haladó Ifjúság felismerte

helyét, szerepét és meghatározta a testvéri egymás mellett élés hónapját.

A szabadkai Népkör fiataljainak a királyi önkényuralom után kibontakozó, majd a későbbi években kiteljesedő tevékenysége megérdemli a számontartást. A polgári elit világ életmódjával és társadalmi viszonyulásával merő ellentétben felnőtt egy nemzedék, amely — az idők követelményeit felismerve — haladó világszemléletével szembekerült a kispolgári látzat kultúrára, a nacionalista önmutoga-

tás hordozóival, harcolt a maradiság ellen, és programba foglalta az ifjúság kulturális és eszmel célkitűzéseit.

Lévay Endre a Népkör Ifjúsági Kulturális Osztályának a tevékenységéről a társadalmi folyamatok tartozékaként ír. Az élmény anyaga mellett okmányokat, falragaszokat, régi iratokat, újság-cikkeket, jegyzőkönyveket használ fel, hogy teljes hitelességgel elmondja az ifjúsági alosztály megalakulásának, a Híd megjelentetésének körülményeit. Ennek az ifjúságnak szerepe volt a Népfront-politika kibontakozásában, a haladó erők összefogásának tudatosításában. A város segítése a falunak, az írástudatlanság elleni küzdelem, az irodalmi, a zenei és a képzőművészeti élet megteremtése, intenzívebbé tétele, a Vojvodinai Szemle megindítása, a faszita nézetek elleni harc, a kisebbségi kérdések rendezése, a vándorkönyvtár, a könyvtérjesztés és a babakelengye-akció megszervezése, mindmind egy dolgozni tudó, az életkörülményeken változtatni akaró fiatal korosztály tíz esztendejének kintartó, következetes munkáját bizonyítja. Erről a nemzedékről nemcsak érdemes tudni, hanem szükséges is megismerni törekvéseit és munkája eredményét.

A Népkör fiataljainak tevékenysége a harmincas évek közepén már a haladó erők tartozéka volt. Lévay Endre könyvében az eseményeket összefüggően tárgyalja. Megállapítja, hogy a Híd nem volt egyesületi folyóirat; sokkal szélesebb alapon indult. Erről tanúskodik az előszóban kifejtett feladatvállalás és célkitűzés megfogalmazása. A Híd a vajdasági ifjúságé volt, a haladó szellemű olvasótábor igényelt elégitette ki, és megtalálható volt benne a dolgozó emberek számára nyújtott útmutatás is. Erre utal egyebek között a szerkesztő bizottság összetétele, a szerkesztési célkitűzések megvalósításával kapcsolatos számadás és a terjesztési igény.

Az országban folyó jobbrtolódási folyamatban, a faszizálódás kezdeti szakaszában, majd a későbbi események során a jobboldal egyik támadási célpontja a Népkör Ifjúsági alosztálya és a Híd. Céltudatos megállapodás volt a jól induló és eredményesen ható folyóiratnak a JKP magyar nyelvű orgánummá való felnövekedése. A haladó erők magyar folyóiratának érték-

méréséhez sokban hozzájárul Lévay Endre ebben a könyvében.

Az egykori fiatalok törekvéseivel kapcsolatban értékes összevetésre ad lehetőséget az ifjúsági alosztály és a Dolgozó Nép Pártjának programja. A Népfront-programban kimondták, hogy teljesíteni kell az ifjúság gazdasági, politikai és kulturális követeléseit, az ifjúság szervezkedésére és tevékenységére vonatkozólag teljes jogot kívántak biztosítani. A kisebbség számára szabad szervezkedési jogot követelnek a művelődési, politikai, gazdasági, nemzetiségi szervezetekben. Ezeket a célkitűzéseket megtaláljuk az ifjúsági alosztály programjában is. A történések természetes folyamatként kerül sor a szakszervezeti ifjúság kezdeményezésére, a Népkör fiataljaival való kapcsolatokra.

A színjátszók által bemutatott Krleža-művek, a *Glombay urak* és az *Agónia*, Nušić szatirikus vígjátékai, Boros Elemér társadalmi drámája, a *Forgószél*, Kodolányi, Heltai, Gábor Andor színdarabjai, a szerda esti rendezvények olyan tényezők, amelyek kihatottak a szabadkai magyar színház háború utáni megalakulására is.

A harmincas évek végén időszerű követelmény és társadalmi igény volt a peremvidék művelődési életének megszervezése és ezáltal a falusi dolgozók számára a világnézeti útmutatás. 1935-ben, a SKOJ negyedik értekezletén meghatározták a falusi és városi ifjúság közös tevékenységével kapcsolatos feladatokat, és ennek érdekében a művelődési és testnevelési egyesületek tevékenységét. Ezeknek a céloknak a gyakorlati megvalósítására került sor, amikor a Népkör Ifjúsági alosztálya a peremvidék felé fordult. Vagyis a kulturális munka nem szorult be a városi művelődési egyesület falai közé, és ezáltal nemcsak a kiváltságosok éltek vele, hanem a városi és a falusi ifjúság és a dolgozók ezen a téren is maguk vették kezükbe sorsuk irányítását.

Ahogy indultak, tudták, hogy harcuk nem befejezhető akció, nem is a végső harc, mert azt, amit elkezdtek, sokan folytatják napjaink megváltozott körülményekben, lehetőségeinek, az öngazgatási igényeknek megfelelően. Lévay Endre elmondta egy nemzedék harcát. Könyve monográfiai értékű.

URBÁN JÁNOS